

« zurück blättern vor »

LUTOWAĆ v. imp., ab 1530; auch *lejtować*, *letować*, *litować*, *lotować*;
‘Metalle mit Hilfe eines anderen Metalls verbinden, löten’ – ‘łączyć metale
za pomocą innego metalu’: (1530) 1913 Wawel 152, SPXVI *pro seraculo
magno pensili alias lutovania ad ianuam circa tartaros mrc.* – /20/. ◦
(1540) 1973 Cervus 255 *Applumbatio* [...] *Lothowanye.* ◦ 1564 Mącz 125a,
SPXVI *Ferrumen, glutinum iunctura seu ligatura, To czym spayáyq / lutuyq
álbo háftuyq yedno s drugim.* ◦ 1588 Calep 415b, SPXVI *Ferrumino –
Leituję, zpaig.* ◦ 1588 Calep 415b, SPXVI *Ferrumen – Wfzeliakie
metallum, ktorim lietuiq rzemiesnicy.* ◦ 1596 Volck Kkk 3v, SPXVI *Lotuję /
Applumbo, ferrumino.* ◦ 2.H.17.Jh. Obl.JasGóry K 49r, SP17 *wszelkie rzeczy
tak zpizy Ulqne, Iako y z miedzi szczerey litowane [...] należą do niego.* ◦
(1683) 1879 Gawiński 227 *Luty, ziemię lutuję; kędy wody stły, Teraz się
w krzysztalowe mosty zobracały.* ◦ 1723 Inw.pozn.i kal. 425, SP17 *rury
lutowane i stare, rurnica dobra.* ◦ (†1887) 1892 Krasz.Kartki 726, DOR
*Papa naprawiał zegarki, lutował łańcuszki, sprzedawał pierścionki i żył
małym, bo nigdy się nic wielkiego nie dorobił.* ◦ 1950 Zar.Ślad. 67, DOR [*Do
kuźni*] *przybiegały kobiety dla lutowania dzbanków na wodę studzienną.* –
(SŁA), SPXVI, MĄCZ, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR. ◊ **Var:** *lejtować* v.
imp., [einzQu.] 1588 Calep 415b, SPXVI – nur SPXVI; *letować* v. imp.,
[hapax] 1588 Calep 415b, SPXVI – nur SPXVI; *litować* v. imp., [hapax] 2.H.
17.Jh. Obl.JasGóry 49r, SP17 – (SŁA), CN, TR, L, SW (m.u.); *lotować* v.
imp., (1540) 1973 Cervus 255 ◦ [LBel.] 1596 Volck Kkk 3v, SPXVI – nur
SPXVI; *lutować* v. imp., (1530) 1913 Wawel 152, SPXVI ◦ 1564 Mącz 306d,
SPXVI – (SŁA), SPXVI, MĄCZ, CN, L, SWIL, SW, LSP, DOR. ◊ **Etym:** nhd.
löten v., ‘Metall durch geschmolzenes Metall verbinden’, GRI. ◊ **Der:**
odlutować v. pf., 1564 Mącz 147a, SPXVI *Deglutino et reglutino, Odlutuyę.*
Zuerst geb. MĄCZ; *przylutować* v. pf., 1564 Mącz 147a *Adglutino* [...],
Przylutuyę / przipayam. Zuerst geb. MĄCZ; *złutować* v. pf., 1564 Mącz 125a
Ferrumina hoc ferrum. Zlutui to żelązo. Zuerst geb. MĄCZ; *olutować* v. pf.,
[hapax] (†1611) 1613 Syr.Ziel. 181, L *Rurka w alembiku dobrze ciałtem abo
glinq olutowana.* Zuerst geb. L; *zalutować* v. pf., (†1611) 1613 Syr.Ziel. 104,
L *Wygnotki te w garniec włożyć, i dobrze zalutować.* Zuerst geb. BAN; *lit*
subst. m., ‘= *lut*’, 1642 Dasyp. U2b, L ◦ [LBel.] 1780 Włodek SŁ, MAY,
zuerst geb. CN; *litowny* adj., zuerst geb. L; *lutowny* adj., zuerst geb. L;
nalutować v. pf., zuerst geb. L; *lut* subst. m., ‘Metall, das zum Löten
verwendet wird’, 1947 Wrażej Metale 64, DOR, zuerst geb. SWIL; *dolutować*
v. pf., zuerst geb. SWIL; *polutować* v. pf., [hapax] 1950 Wiedza 662 S.58,
DOR, zuerst geb. SWIL; *rozłutować* v. pf., zuerst geb. SWIL; *lutowina* subst.
f., ‘Lötstelle’, [hapax] 1951 Wiedza 761 s.84, DOR, zuerst geb. SW;

oblutować v. pf., [hapax] 1950 Wiedza 624 s.29, DOR, zuerst geb. SW;
wlutować v. pf., [hapax] 1927 Gard.Trzech 45, DOR, zuerst geb. SW;
lutowie subst. n., ‘Lötstelle’, [hapax] 1949 Por.rzem. 281, DOR, zuerst geb.
DOR; *lutunek* subst. m., ‘Lötstelle’, [hapax] 1954 Archit.3 s.76, DOR, zuerst
geb. DOR. ❖ Die meisten Belege stammen aus Wörterbüchern (SPXVI: 12
zu 1), es handelt sich also um einen Handwerkerterminus (vgl. den Beleg
von 1530). Die ersten literarischen Belege erscheinen erst in der zweiten
Hälfte des 17. Jhs. Der Vokalismus /u/ ist rätselhaft, *letować* wäre die
regelmäßige Form (zu nhd. *löten*). Das Wort kann aber aus dem
Tschechischen stammen (tsch. *letovati* – *plumbare*, *ferruminare* ist bereits
1562 bei RESCHELIUS gebucht).

« zurück blättern vor »